

Investeringsplan 2025-2027

Mat og bioressurser

1 Innledning

Investeringsplanen skal bidra til å utløse forskning og innovasjon for bærekraftig produksjon, høsting og forvaltning av mat og bioressurser, for å øke matsikkerhet, og fremme sirkulær bioøkonomi og økt konkurransevne. Investeringene skal iverksettes gjennom nasjonalt og internasjonalt samarbeid. Investeringsplanen skal operasjonalisere mål og prioriteringer for porteføljen.

De ulike tiltakene porteføljestyret planlegger de neste årene er valgt ut for å nå målene i porteføljeplanen som er under utvikling og vil bli ferdig våren 2025. Porteføljeplanen vil bidra til oppfølging av målene i Forskningsrådets strategi, som igjen bidrar til å nå de globale bærekraftsmålene.

En vesentlig del av midlene investeres i samarbeid med andre porteføljer i Forskningsrådet og ses i sammenheng med eksterne aktører som EUs rammeprogram for forskning, Forskningsmidlene for jordbruk og matindustri (FFL/JA) og Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF). Internasjonale utlysninger er en viktig del av investeringene, de kan styrke pågående investeringer eller dekke tematikk porteføljen ikke dekker gjennom egne utlysninger.

2 Prioriteringer

Finansiering og føringer

Porteføljen finansieres i hovedsak av Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) og Landbruks- og matdepartementet (LMD). I tillegg er det noe midler fra Klima- og miljødepartementet (KLD) og Kunnskapsdepartementet (KD). Omfanget og føringer fra departementene på mat- og bioressursforskning varierer fra år til år. Tildelingsbrevene fra de ulike departementene kan ses [her](#).

Fag/teknologi:

Porteføljen mat- og bioressurser spenner over en rekke fagområder, med hovedvekt på landbruks- og fiskerifag, teknologi og matematikk og naturvitenskap.

Porteføljestyret legger vekt på å utnytte bredden av fag- og teknologiområder avhengig av behovet. Investeringene skal bidra til økt bruk av teknologi og digitalisering og skal bidra til økt integrering av samfunnsvitenskapelig og humanistisk forskning.

Tema

Porteføljen mat og bioressurser deles opp i fire undertema som beskrevet i tabell 1.

Tabell 1. Porteføljen mat og bioressurser delt i undertema

Tema	Stikkord undertema	Stikkord undertema
Mat	Jordbruk, inkl jord, planter, husdyr og reindrift	Bærekraft
	Havbruk	Matsystemer
	Fiske og fangst	Èn-helse
	Næringsmiddelindustri	Bioøkonomi
Bioressurser	Skogbruk	Matsikkerhet og beredskap
	Bruk av tre	Bærekraftig fôr (inkl. samfunnsoppdraget)
	Marine ressurser	Arealer og sameksistens
	Restråstoff	Rammebetingelser og virkemidler
Tjenester og forretningsmodeller	Bioprosesser og foredling	Marked og forbruker
	Tjenester og opplevelser fra natur-, mat-, kultur- og biobaserte verdikjeder	
	Forretningsmodeller, innovasjon og entreprenørskap	

Stikkordene per undertema er eksempler, og ikke uttømmende liste.

Porteføljen er bred med mange ulike problemstillinger og utfordringer. Det er viktig for porteføljestyret å kunne utnytte hele Forskningsrådets verktøykasse av virkemidler (ulike søknadstyper, brede / smale utlysninger, egne utlysninger/ felles utlysninger/ utlysninger på tvers osv.) avhengig av hva som skal oppnås. Tilsvarende er det ønskelig med en prosjektportefølje bestående av både grunnforskning, anvendt forskning og utvikling, og hvor kommersialisering vurderes fortløpende.

Det er viktig med balanse mellom forutsigbarhet og fleksibilitet. Porteføljestyringen må være fleksibel nok til å kunne møte nye kunnskapsbehov som oppstår. Samtidig er det viktig med forutsigbarhet for å sikre at vi har de nødvendige fagmiljøene til å håndtere nye behov for kunnskap.

FFL/JA og FHF er tunge aktører innen finansiering av henholdsvis grønn og blå mat- og bioressursforskning. Det er et mål å se Forskningsrådets investeringer i sammenheng med FHF og FFL/JA sine investeringer slik at kunnskapsbehovene dekkes best mulig.

Eksempler på aktuelle tematikker for porteføljen mat og bioressurser:

- matproduksjon og -forsyning i en verden preget av usikkerhet som følge av klimaendringer, pandemi, krig og andre geopolitiske situasjoner
- endringer i klima som påvirker matproduksjonen og krever samtidige tiltak mht påvirkning, tilpasning og smarte løsninger
- dyrevelferd og –helse
- plante- og jordhelse, inkludert utfordringer knyttet til klimaendringer og nye driftsformer
- skogbruk og forvaltning av skog
- tilgang til egnet areal, arealbruk og konkurrerende arealbruk. Sameksistens.

- bærekraftig arealbruk og balanse mellom bruk og vern
- sammenhenger og forskjeller mellom verdikjedene
- teknologiutvikling og nye varer og tjenester
- endringer og nye krav i regelverk, handelsbetingelser og rapportering for næringslivet
- ringvirkning av bionæringene
- utvikling av bærekraftig fôr, deriblant knyttet til samfunnsoppdraget

Anvendelsesområde

De tre største bransjene innen mat og bioressurser er fiskeri og havbruk, landbruk og næringsmiddelindustri. Videre er det stor innsats på prosess- og foredlingsindustri, samt skog- og trebruk. Det går også noe til energi, særlig bioraffinering og CO₂-håndtering, og en del innsats på maritim.

FoUol-verdikjede

Porteføljen skal dekke FoU-sektor, næringsliv, offentlig sektor og samfunnet ellers i full bredde, og omfatter hele kjeden fra grunnforskning, anvendt forskning, utviklingsarbeid og forskningsbasert innovasjon.

Nasjonalt/ internasjonalt

Internasjonalt samarbeid er viktig for å få tilgang til kunnskap og infrastruktur, bygge nettverk og få nye impulser. Mange av mat- og bioressursprosjektene finansiert gjennom nasjonale utlysninger har internasjonale samarbeidspartnere, og dette er en viktig kilde til internasjonalt samarbeid. For mat og bioressurser bør deltagelsen internasjonalt være relevant for norske forhold.

Forskningsrådet deltar i de mest sentrale samarbeidene internasjonalt for å sikre norske forskere muligheten for kunnskapsutveksling, nettverksbygging og samarbeid, tilgang til infrastruktur ute og for å styrke norske miljøers evne til å nå opp i internasjonale konkurranser.

Særlig samarbeid med de europeiske landene er viktig, hvor deltagelse i EUs rammeprogram Horisont Europa er sentralt. Det er også en forventning om å videreutvikle tradisjonen for samarbeid med de nordiske landene.

Rundt 20% av porteføljestyrets investeringer er gjennom internasjonalt samarbeid. Porteføljestyret har omfattende forpliktelser internasjonalt som må følges opp. Det er viktig med god balanse og kobling mellom nasjonal og internasjonal finansiering innenfor porteføljen.

3 Tiltaksplan

Porteføljestyrets utlysninger for perioden 2025-2027, med vekt på 2025, er beskrevet under. For å nå målsetningene for porteføljen må det lyses ut bredt både med hensyn til tematikk og bruk av søknadstyper, samt både nasjonalt og internasjonalt.

Investeringsplanen revideres hvert år, og porteføljestyret konkretiserer på tematikk og søknadstyper for kommende år i forbindelse med den årlige revisjonen. Noen temaer peker seg likevel ut som særlig relevante for flere år, og de er beskrevet som flerårige satsinger.

Forskningsrådet går over til nytt budsjettssystem i 2025 som vil medføre en del endringer som sannsynligvis vil påvirke søknadstyper og organiseringen av tematikk og utlysninger.

Utlysninger i 2025

Utlysningsplan for 2025 ble utviklet med utgangspunkt i en økonomisk ramme på 425 mill. kr. Saldert budsjett sammen med Forskningsrådets overgang til bruttobudsjett medførte imidlertid en engangs økning i økonomisk ramme på 135,2 mill. for 2025. Med utgangspunkt i Forskningsrådets budsjettforslag, tildelingsbrev for 2025, porteføljestyrets prioriteringer for 2025, og tildelingsbrev for 2025 er de ekstra midlene fordelt mellom de planlagte utlysningene.

Tabell 2. Utlysninger 2025 for mat og bioressurser. FP står for Forskerprosjekt, KSP for Kompetanse- og samarbeidsprosjekt, IPN står for innovasjonsprosjekt for næringslivet og KOS er Koordinerings- og støtteaktiviteter.

Utlysning - tematikk	Søknadstype	Mill. kr.
Innen porteføljen mat og bioressurser		
God dyrevelferd og -helse (inkludert fisk)	FP-Fornyelse og - tidlig karriere	123
Forvaltningsforskning for Mattilsynet	FP	8
Bærekraftig fôr (relatert til samfunnsoppdraget)	FP-Fornyelse, tidlig karriere og stort tverrfaglig	105
Innovasjon i bionæringene	IP-N	102
På tvers av porteføljer		
Arealer under press - fokus sameksistens	KSP-S	20
Sammenhenger mat, miljø, klima og folkehelse	KSP-S	62
Samfunnssikkerhet og beredskap	KSP-S	34
Koordinering og støtte		
Kunnskapsoppsummering bærekraftig fôr	KOS	3
Arrangementsstøtte	KOS	3

Internasjonalt		
EU partnerskap Sustainable blue economy	Internasjonalt	21
EU-partnerskap FutureFoods	Internasjonalt	20
EU-partnerskap Agreecology	Internasjonalt	15
EU-partnerskap Animal Health and welfare	Internasjonalt	21
Svensk-norsk hesteforskning	Internasjonalt	8
Nordisk-baltisk Skogbruk	Internasjonalt	15
Sum		560
Andel internasjonalt		18 %

Utlysningene for 2025 er nærmere beskrevet under.

Innen porteføljen mat og bioressurser:

God dyrevelferd og -helse (inkludert fisk)

God dyrevelferd og -helse er en bærebjelke for optimal og etisk produksjon av mat. Både sjømatsektoren og husdyrproduksjonen har utfordringer med dyrevelferd og helse. Porteføljestyret vil investere i en helhetlig og tverrfaglig forskningsinnsats for å forbedre dyrehelse og -velferd i produksjon og fangst, under transport og på slakterier på en bærekraftig måte; både miljømessig, sosialt og økonomisk. Det er et stort behov for kunnskap om hvordan ulike faktorer, alene eller i kombinasjon, påvirker dyrehelse og -velferd. Dette inkluderer (ikke begrenset til) nye og eksisterende sykdommer og parasitter, immunologi og smittespredning, genetikk, miljø, fôr og ernæring, dyrenes atferd og menneskelige interaksjoner.

Midlene avsatt til dyrehelse - og velferd skal gå til forskning (inkluderer alle fag) rettet mot forbedring av helse og/eller velferd for husdyrproduksjon, havbruk (produksjon i både ferskvann og saltvann) og fiske og fangst.

Forvaltningsforskning for Mattilsynet

Midler øremerket Mattilsynet som skal gå til forskning som støtter opp under Mattilsynets kunnskapsbehov. Tema i 2025 er miljøgifter i vegetabilier og animalske produkter.

Samfunnsoppdraget bærekraftig fôr

Porteføljestyret for mat og bioressurser ønsker å investere i forskning som understøtter samfunnsoppdraget om bærekraftig fôr til husdyr og oppdrettsfisk. Rapporten fra designfasen av samfunnsoppdraget pekte på flere barrierer for at nye fôrråvarer videreutvikles til kommersiell skala eller tas i bruk. Midlene i 2025 skal brukes til forskerprosjekter for å tette kunnskapshull som i dag skaper barrierer i regelverket samt at det lyses ut et bredt tema der mange problemstillinger innen utvikling, bruk og konsekvenser av bærekraftige fôrråvarer kan adresseres.

Innovasjon i bionæringene

Det settes av midler til Innovasjonsprosjekter for næringslivet i bredden av ansvarsområdet til mat og bioressursporteføljen. Dette er prosjekter som eies av bedrifter og som sammen med partnere ønsker å gjennomføre et prosjekt som omfatter forskningsbasert innovasjon og/eller som skal demonstrere ny teknologi.

På tvers av porteføljer:

Arealer under press – kyst og hav

Det er behov for kunnskap og løsninger om bærekraftig bruk, ivaretagelse og forvaltning av arealer og naturressurser i Norge på land og i havet. Arealbruk er en viktig driver i natur- og klimakrisene, og må slik også være en viktig del av løsningen. Ny kunnskap er avgjørende blant annet for å nå Norges forpliktelser i Naturavtalen, og Klimautvalget 2050 har vist at manglende koordinering av sektorene er en utfordring for hensynet til klima og natur. Arealer under press lyses i 2025 ut gjennom to virkemidler som begge har søknadsfrist i første halvdel av mars, Kompetanse- og samarbeidsprosjekt og Forskerprosjekt.

Midlene fra porteføljen mat og bioressurser skal gå til behovet for velfungerende sameksistens mellom ulike samfunnshensyn, interesser og næringsvirksomhet, og hvordan arealendringer skjer i lys av ulike interesser, verdier og makt. Behovene til en bærekraftig mat- og bioressurssektor må inngå i dette for å sikre velfungerende sameksistens. Dette kan være behov for lønnsomhet, verdiskaping, tilgang til egnede areal, bosetting og nasjonal beredskap.

Sammenhenger mellom mat, miljø, klima og folkehelse

Midlene skal gå til forskning som ser på sammenhenger og samspill effekter mellom de tre områdene mat, miljø og/eller klima og folkehelse og som bidrar til ny innsikt i samspillet mellom dem. Forskningen skal være relevant for norske forhold. Dette er en videreføring av utlysning i 2024 og følger opp føringer fra departementene.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Dagens risikobilde gjør forebygging og motstandsdyktighet stadig viktigere for det norske samfunn. Sikkerhets- og geopolitikk, mat- og energisikkerhet og endringer i klima og natur er i kraftig endring. Et robust samfunn krever kunnskap om motstandsdyktighet og hvordan vi kan møte menneskeskapte og ikke-menneskeskapte trusler og kriser på en demokratisk, effektiv og bærekraftig måte. Forskning på samfunnssikkerhet og beredskap må ha en helhetlig og systemisk tilnærming som tar hensyn til sosiale, økonomiske, politiske, teknologiske, juridiske og etiske aspekter. Uten et oppdatert kunnskapsgrunnlag om risiko og løsninger for et robust Norge vil det være svært krevende å forebygge og iverksette riktige tiltak i riktig tid.

Midlene fra porteføljen mat og bioressurser skal gå til nasjonal matsikkerhet og matforsyning som er blant temaene prosjektene skal ta for seg.

Koordinering og støtte:

Det er satt av midler til en kunnskapsoppsummering som skal bidra til å identifisere eventuelle kunnskapshull for det videre arbeidet med regelverksutvikling innen bærekraftige fôrråvarer til husdyr og oppdrettsfisk. Det er i dag flere potensielle fôrråvarer som ikke tas i bruk pga hindringer i regelverket, for eksempel knyttet til mattrygghet. Det er behov for en kunnskapsoppsummering for å peke på framtidige satsningsområder innen kunnskapsoppbygging og regelverksutvikling.

Støtte til arrangement kan gis til forskningsorganisasjoner, bedrifter, offentlig sektor, frivillig sektor og sammenslutninger av disse for å styrke deres mulighet til å arrangere konferanser, workshops og seminarer. Arrangementet skal være en møteplass for formidling av forskningsresultater, kunnskapsdeling, utvikling av kunnskapsgrunnlag og/eller generering av vitenskapelig samarbeid.

Internasjonalt:

Når det gjelder partnerskapene Sustainable Blue Economy, FutureFoods og Animal health and welfare var alle opprinnelig allokert til 2024, men vil først bli besluttet i 2025 grunnet forsinkelser i partnerskapene. På grunn av nytt budsjettssystem er det vanskelig å overføre ubrukte midler fra 2024 til 2025, og midlene må derfor tas av 2025-budsjettet. Investeringsplanen bygger på at neste utlysninger i de berørte partnerskapene forskyves tilsvarende.

EU-partnerskapet «Sustainable Blue Economy»

Partnerskapet er sentralt i europeisk havforskning og bidrar med kunnskap for en klimanøytral, bærekraftig, produktiv og konkurransedyktig blå økonomi. *Partnerskapet har en bred tematisk innretning.* Bærekraftig produksjon og utnyttelse av blå bioressurser er ett av fem satsningsområder, med målsetning om å oppnå sunn blå mat og fôr og bærekraftige biobaserte produkter.

Partnerskapets andre utlysning er i prosess og vil tildeles i starten av 2025. Tematikken for utlysningen vil i tillegg til utnyttelse av blå bioressurser være utvikling av en bærekraftig blå økonomisektor, blant annet med flerbruksstrukturer til havs, utvikling av digitale tvillinger for sjøbassenger og marin og maritim arealplanlegging.

EU-partnerskapet på matsystemet (FutureFoodS)

Dette nye partnerskapet startet i 2024. Målsetning er å mobilisere forskning og innovasjon for å framskynde en overgang til bærekraftige matsystemer i et bredt samarbeid. Det skal arbeides med løsninger for å endre hvordan vi produserer, prosesserer og leverer mat, hvordan vi spiser, hvordan vi samhandler og engasjerer befolkningen og hvordan vi styrer og regulerer matsystemet. Partnerskapets første utlysning ble åpnet i 2024 med søknadsfrist i 2025.

EU-partnerskapet AGROECOLOGY

Partnerskapet startet opp i januar 2024 med mål om å koble sammen det europeiske FoU-systemet rundt agroøkologi. Dette skal bidra til å øke bøndenes bruk av agroøkologiske prinsipper slik at jordbrukets miljømessige, økonomiske og sosiale resultater blir forbedret innen 2030. Dette skal oppnås gjennom levende laboratorier og forskningsinfrastrukturer som fremskynder overgangen til agroøkologi i hele Europa. Partnerskapet skal gi rom for langsiktige, stedsspesifikke eksperimenter med mange interessenter og i det virkelige liv, og gi retning til forskningsaktiviteter om agroøkologi på europeisk og nasjonalt nivå. Første utlysning var i 2024, neste er i 2025.

EU-partnerskapet om dyrehelse og -velferd (EUP AH&W)

Gjennom dette partnerskapet skal det utformes et robust forsknings- og innovasjonssystem som gir tilgang til nye metoder og produkter for smittsomme sykdommer hos dyr (fisk). Videre er overvåking og kontroll av dyrevelferd, redusere zoonotisk risiko, inkludert antimikrobiell resistens viktige prioriteringer. På grunn av den nære koblingen mellom dyrehelse, dyrevelferd og menneskers velvære, vil One Health-One Welfare-perspektivet ha en fremtredende plass i EUP AH&W. Partnerskapets første utlysning er i prosess og vil tildeles i starten av 2025. Tematikken for utlysningen var 1) nye teknologier for forebygging, påvisning, vurdering og håndtering av dyrehelse og -velferd, 2) grunnforskning for dyrehelse og -velferd og 3) dyrehelse og velferd og samfunn.

Norsk-svensk hesteforskning

Gjennom Stiftelsen Hästforskning samarbeider Norge og Sverige om å løfte samarbeidsprosjekter mellom landene. Fra norsk side bidrar foruten Forskningsrådet også Forskningsmidler over

jordbruksavtalen (JA) og Norsk Hestesenter med midler til de årlige utlysningene. Tematikk for utlysningene dekker veterinærmedisin, husdyrvitenskap og teknologi og samfunnsvitenskap og humaniora.

Nordisk-baltisk skogbruk

For det nordisk-baltiske samarbeidet om skog, med oppstart i 2025, legges det opp til å samle ressurser og kompetanse for bærekraftig skogforvaltning gjennom tverrfaglig innsats, og å styrke regionalt samarbeid og sikre at skogen fortsetter å støtte både miljøet og økonomien for fremtidige generasjoner.

Nordisk komite for jordbruks- og matforskning

Norge er medlem av Nordisk komite for jordbruks- og matforskning (NKJ). Norske miljøer kan søke om nordiske midler og delta i forskernettverk gjennom NKJ.

Investeringer 2026- 2027

Investeringsrammen for 2026 og 2027 vil være på ca. 452 mill. kroner årlig for porteføljestyret Mat og bioressurser. Tabell 3 viser mer overordnet fordeling av midlene for perioden.

Tabell 3. Porteføljestyrets planlagte investeringer for mat og bioressurser for investeringsperioden 2026-2027. FP står for Forskerprosjekt, KSP for Kompetanse- og samarbeidsprosjekt, IPN står for innovasjonsprosjekt i næringslivet, IPO for innovasjonsprosjekter i offentlig sektor og IPD for Demonstrasjonsprosjekt i næringslivet og KOS er Koordinerings- og støtteaktiviteter.

Undertema	Søknadstype 2026	Planlagt utlysning 2026 (mill. kr)	Planlagt utlysning 2027 (mill. kr)
Mat	KSP, FP	140	140
Bioressurser	KSP, FP		
Tjenester og forretningsmodeller	KSP, FP		
Tverrgående	KSP, FP		
Innovasjon i bionæringer	IPN, IPO, IPD	109	109
Nærings PhD/ Offentlig sektor PhD			
På tvers av porteføljer			
Tverrgående	KSP, FP, senter	110	110
Koordinering og støtte (KOS)			
Arrangementsstøtte	KOS	3	3
Mobilitetsstipend (gjesteforsker, utenlandsopphold)	KOS		
Internasjonalt			
EU-partnerskap Sustainable blue economy			
EU-partnerskap FutureFoods			

EU partnerskap Agreecology			
EU partnerskap Animal Health and welfare		90	90
Kommende EU-partnerskap på skogsbruk			
JPI Oceans			
Svensk-norsk hesteforskning			
SUM:		452	452
Andel internasjonalt		20%	20%

Overordnede prioriteringer 2026 og 2027

Tematikk for utlysninger i 2026 og 2027 vil bli konkretisert i henholdsvis 2025 og 2026 som del av den årlige revideringen av investeringsplanen. Aktuell tematikk for 2026 og 2027 er beskrevet under på et overordnet nivå.

Mat

Bærekraftige og effektive verdikjeder som sikrer forsyning av sunn og trygg mat, klimasmarte og lønnsomme innovasjoner og løsninger for matproduksjon, plantehelse, jordhelse og makt i matverdikjedene er alle aktuelle tema for kommende år. Én-helse og sammenhenger med miljø, klima og folkehelse er også aktuelt, sammen med tjenester og forretningsmodeller.

I husdyrhold og havbruk vil dyrehelse og -velferd alltid være en utfordring. Sunne og robuste organismer er en forutsetning for god dyrehelse og -velferd, hvor avl, vekst, fôr, håndtering, miljøbetingelser, teknologi og genetikk inngår. Dyrevelferd er også viktig i forbindelse med fangst, håndtering, oppbevaring og avlving av viltlevende organismer som høstes. Dyrehelse- og velferd vil kreve innsats over tid og porteføljestyret ser for seg at dette vil jevnlig være prioritert.

For fiske og fangst er kunnskap om bestandene det høstes på grunnleggende for å kunne sikre optimal høsting i årene fremover. Kunnskap og videreutvikling av metoder og utstyr for kartlegging, modellering og overvåking av marine ressurser vil være aktuelt.

Bioressurser

Bioressurser omhandler skog og trevirke, høstet tare, samt andre biologiske ressurser som hovedsakelig ikke brukes som innsatsfaktorer i matproduksjon. Her er det behov for forskning og innovasjon som understøtter verdiskaping og legger grunnlaget for utvikling av nye verdikjeder og produkter. Investeringer skal gi økt kunnskap til hvordan bioressurser forvaltes, høstes og utnyttes bærekraftig, og deretter prosesseres til verdifulle produkter. Bærekraftig forvaltning av bioressurser kan bidra til å redusere utslipp av klimagasser, fremme naturmangfold og bidra til andre økosystemtjenester. Bedre høstings- og produksjonssystemer, med prinsipper og teknikker for å inkludere økologisk kunnskap, økonomisk levedyktighet og sosial rettferdighet, kan bidra til å bremse effekten av klimaendringene og gi betydelige samfunns- og miljøgevinster.

Bioprosessering og -foredling støtter utnyttelse av mange biologiske ressurser til nye produkter. Gjenbruk av bioressurser kan potensielt bety høyere utnyttelsesgrad og mer klima- og miljøvennlige løsninger. Industriell gjenbruk vil sette strenge krav til omstilling, og både teknologi og sosial og kulturell forståelse kan hjelpe.

Tjenester og forretningsmodeller

Norsk havbruk og landbruk forvalter ressurser og verdier i form av landarealer, landskap, genressurser, naturmangfold, tekniske anlegg og produksjonsmidler. Særpregede norske matprodukter skiller seg positivt ut i nasjonale og internasjonale markeder. Det samme gjør naturbasert reiseliv, bygdeturisme og lokale mattradisjoner. Hvalsafariturisme langs kysten skaper verdi for turistnæringen, samt har positiv betydning for den lokale befolkningen og bygden. De rike nasjonale ressursene danner grunnlag for utvikling av mer mangfoldig og konkurransedyktig næringsvirksomhet, samtidig som det oppstår nye behov for kunnskap. Kunnskapsbasert profesjonalisering, markedsorientering og samarbeid i disse næringene vil gjøre dette mulig.

Innovasjon i næringslivet

I 2025 er det satt av midler til innovasjonsprosjekter for bionæringer som forventes videreført i 2026.

Porteføljestyret vil vurdere om midler skal øremerkes doktorgradsstipendiater for næringslivet og/eller offentlig sektor.

Kommersialiseringsstøtte

Porteføljestyret vil i 2026 se nærmere på søknadstypen kommersialiseringsstøtte og vurdere om dette er noe som skal tas i bruk.

Tverrgående

Forventede og pågående klimaendringer setter store krav til tilpasninger innen mat- og bioproduksjon, samtidig som utslipp må reduseres. Porteføljestyret ønsker å finansiere prosjekter som kan bidra til klimasmarte løsninger som også har potensiale for forretningsmessig lønnsomhet.

Behovet for areal og velfungerende sameksistens mellom ulike samfunnshensyn, interesser og næringsvirksomhet er problematikk som vil kreve forskning i årene fremover.

For å realisere samfunnsoppdraget om at alt fôr til husdyr og oppdrettsfisk skal komme fra bærekraftige kilder og bidra til å redusere klimagassutslippene fra matsystemene blir det nødvendig med rettet FoUoI-innsats langs hele TRL-skalaen. Samfunnsoppdraget er nå i gang, men hvilke virkemidler som skal tas i bruk når, er enda ikke konkretisert og samordnet i virkemiddelapparatet. Det vil derimot komme behov for utlysning av forsknings- og innovasjonsprosjekter i perioden, men detaljer om tema og innretning er ikke klart enda.

Porteføljestyret ønsker å investere i forskning som inkluderer samfunnsvitenskapelige og/ eller humanistiske perspektiver. Aktuelle tema kan være maktforhold i verdikjedene, påvirkning på naturen og klima som kan anses som akseptabel for samfunnet (verdihierarki) og problemstillinger rundt sameksistens.

Koordinering og støtte

I 2025 er det satt av midler til arrangementsstøtte som forventes videreført i kommende år.

Porteføljestyret vil i 2026 se nærmere på mobilitetsstipend og vurdere om dette er noe som skal tas i bruk.

Internasjonalt

For perioden 2026-2027 forventer vi følgende internasjonale utlysninger hvor norsk deltagelse må vurderes:

- EU-partnerskapet «Sustainable Blue Economy» lanserer sin tredje samfinansierte utlysning i september 2025 som vil bevilges i 2026.
- EU-partnerskapet AGROECOLOGY vil ha årlige utlysninger i perioden 2025-2027.
- EU-partnerskapet om dyrehelse og -velferd (EUP AH&W) legger opp til utlysninger annet hvert år, med ny utlysning i 2026/27.
- EU-partnerskapet på matsystemet (FutureFoodS) legger opp til årlige utlysninger i perioden
- Partnerskap "Forest and Forestry for a sustainable future" er under etablering, og det er ventet en første utlysning i 2026.
- JPI *Sunne og produktive hav* (JPI Oceans) legger opp til utlysning på opptak av karbon i marin vegetasjon i 2025/2026. I Norsk-svensk hesteforskning er det årlige utlysninger innen veterinærmedisin, husdyrvitenskap og teknologi og samfunnsvitenskap og humaniora.

4 Utlysningsplan

Utlysninger (fordelt på fellesutlysninger og søknadstyper)	Planlagt utlysning 2025 mill. kr.	Planlagt utlysning 2026 mill. kr.	Planlagt utlysning 2027 mill. kr.
Tematiske fellesutlysninger Forskerprosjekt	223	340	332
Tematiske fellesutlysninger Kompetanse og samarbeidsprosjekt, senter- fra 2026	116		
Fellesutlysninger Innovasjonsprosjekt	102	102	102
Forskerprosjekt (enkeltutlysninger)	8		8
Kompetanse- og samarbeidsprosjekt (enkeltutlysninger)			
Koordinerings- og støtteaktivitet	6	3	3
Internasjonalt samarbeid og internasjonale fellesutlysninger	105	107	107
SUM	560	452	452